

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра журналістики та мовної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Інна САВИЦЬКА
_____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри журналістики та мовної комунікації
протокол № 9 від 08 квітня 2024 р.
В.о. завідувача кафедри
Марина НАВАЛЬНА

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП 06 «Журналістика»
Світлана ХАРЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Практична стилістика»

галузь знань: 06 «Гуманітарні науки»
спеціальність: 061 «Журналістика»
освітня програма: 06 «Журналістика»
гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник:

д.ф.н., професор кафедри журналістики та мовної комунікації Семашко Т.Ф.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра журналістики та мовної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

_____ Інна САВИЦЬКА

« » _____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри журналістики та мовної комунікації
протокол № 9 від 08 квітня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри

_____ Марина НАВАЛЬНА

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП 06 «Журналістика»

_____ Світлана ХАРЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Практична стилістика»

галузь знань: 06 «Гуманітарні науки»

спеціальність: 061 «Журналістика»

освітня програма: 06 «Журналістика»

гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник:

д.ф.н., професор кафедри журналістики та мовної комунікації Семашко Т.Ф.

Київ – 2024

1. Опис навчальної дисципліни «Практична стилістика»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	перший (бакалаврський)	
Спеціальність	061 «Журналістика»	
Освітня програма	06 «Журналістика»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	<u>150</u>	
Кількість кредитів ECTS	<u>5</u>	
Кількість змістових модулів	<u>4</u>	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____	
Форма контролю	залік (6 семестр, 3 курс) іспит (7 семестр, 4 курс)	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3, 4	
Семестр	VI, VII	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	45 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	75 год.	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:	аудиторних – 3; 2 год. самостійної роботи студента – 5 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Навчальний курс «Практична стилістика» зорієнтований на систематизацію знань та формування необхідних мовленнєвих умінь і навичок студентів, які опановують професію журналіста.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стилістична диференціація мови, характеристика її функціональних стилів. Практична стилістика має прикладний характер, зокрема, орієнтована на практичне вдосконалення мови, вибір мовцем найдоцільніших форм спілкування в різних суспільних сферах, на засвоєння мовних норм.

Мета дисципліни:

- поглибити знання із сучасної української мови, її практичного функціонування в ЗМІ;
- подати основи практичної стилістики української мови як системного курсу, покликаного сформуванню у студентів-журналістів потребу володіти засадничими нормами комунікативного аспекту мови як основного засобу реалізації власної індивідуальності;
- вивчити особливості використання функціональних різновидів української мови у суспільстві, в різних мовленнєвих ситуаціях;
- засвоїти стилістичні засоби сучасної української мови на різних рівнях мовної системи: фонетичному, лексичному, граматичному тощо;
- виробити вміння та навички раціонально та науково обгрунтовано створювати стилістично довершені тексти різних стилів відповідно до мети, призначення й умов спілкування у контексті майбутнього фаху;
- виробити у студентів-журналістів чуття естетики та постійного вдосконалення писемного та усного мовлення;
- прищепити студентам потяг до постійного мовного самовдосконалення, до розширення загальнокультурної підготовки.

Завдання курсу:

- засвоїти основні поняття курсу, подати їх крізь призму онтологічної природи мови;
 - розширити сферу використання сучасної української літературної мови в усіх її функціональних різновидах;
 - сприяти глибокому оволодінню стилістикою української мови як цілісною системою та її практичного функціонування в ЗМІ;
 - виробити в майбутніх фахівців журналістики вміння визначати й оцінювати жанрово-стильові особливості різних текстів;
 - сформуванню у студентів-журналістів стійкі вміння та навички доречно й правильно використовувати стилістичні можливості мови (виразові засоби мови) в усіх її функціональних різновидах;
 - виробити у майбутніх фахівців із журналістики вміння визначати й оцінювати жанрово-стильові особливості різних текстів,
 - сформуванню навички конструювання стилістично довершеного тексту;
- розвинути у майбутніх журналістів комунікативні компетенції, потрібні у професійному спілкуванні.
- сприяти піднесенню культури фахового мовлення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- предмет, завдання, значення, теоретичні положення практичної стилістики;
- історію становлення й розвитку стилістики української мови, роль і місце практичної стилістики в загальній системі мови;
- основні принципи й критерії класифікації та внутрішньожанрової диференціації стилів;

- характерні риси й особливості функціонування стилів сучасної української мови, норми і специфіку використання в них мовних засобів;
- стилістичну диференціацію словникового запасу української мови;
- стилістичні ресурси (словотворчі, морфологічні, синтаксичні засоби стилістики) та можливості їх використання в журналістських текстах різних жанрів відповідно до мети, призначення та умов спілкування;

вміти:

- користуватися стилістичними ресурсами української мови;
- використовувати мовностилістичні засоби в журналістських текстах різного спрямування й усіх жанрово-стильових різновидів;
- вільно орієнтуватися у стильовій різноманітності текстів;
- визначати стильові та жанрові мовні ознаки текстів;
- оцінювати стилістичні можливості мовних одиниць у журналістських текстах;
- вирізняти стилістичні ефекти в тексті та з'ясовувати стилістичні засоби, за допомогою яких вони досягаються;
- здійснювати стилістичний аналіз текстів, виявляти відхилення від норм, застосовувати засоби для усунення недоліків;
- знаходити мовні помилки й виправляти їх відповідно до норм української мови.
- будувати тексти різних жанрів відповідно до мети, призначення, сучасних стильових норм та комунікативної ситуації;
- володіти культурою слова.

Набуття компетентностей

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

Фахові (предметні) компетентності (СК):

- СК02. Здатність формувати інформаційний контент.

Програмні результати навчання (ПР):

- ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
- ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.
- ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
- ПР14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Практична стилістика»

повного терміну денної форми здобуття вищої освіти

6-7 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с. р.		л	п	ла б	ін д	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
6 семестр												
Змістовий модуль 1. Функціональна стилістика та її місце у системі ЗМІ												
Тема 1. Роль мови в житті людей і соціальна значущість мовної культури журналіста.	9	2	2	–	–	5						
Тема 2. Роль ЗМІ в поширенні норм української літературно і мови.	9	2	2	–	–	5						
Тема 3. Стилiстика як лiнгвiстична наука i навчальна дисциплiна.	9	2	2	–	–	5						
Тема 4. Джерела та iсторiя стилiстики.	9	2	2	–	–	5						
Разом за змістовим модулем 1	36	8	8	–	–	20						

Змістовий модуль 2. Основні поняття й категорії стилістики											
Тема 5. Основні поняття стилістики.	10	2	2	–	–	6					
Тема 6. Стильова диференціа ція сучасної української літературно ї мови.	11	3	2	–	–	6					
Тема 7. Інформ.- впливова та соціально- оцінна функція публіцисти чного стилю.	13	2	3	–	–	8					
Разом за змістовим модулем 2	34	7	7	–	–	20					
Разом	70	15	15	–		40					
7 семестр											
Змістовий модуль 1. Стилїстика мовних ресурсів і використання їхнього потенціалу у ЗМІ											
Тема 1. Структура стилістики сучасної української мови. Стилїстика ресурсів у системі засобів масової інформації.	10	2	4	–	–	4					
Тема 2. Фоностиліс тика.	10	2	4			4					
Тема 3. Стилїстич- не шарування словниково	10	2	4	–	–	4					

го складу української мови.														
Тема 4. Стилїстика фразеологїчних одиниць.	9	2	4	–	–	3								
Разом за змістовим модулем 1.	39	8	16			15								
Змістовий модуль 2. Стилїстична практика граматичних засобів стилїстики														
Тема 5. Стилїстичні засоби словотвору.	7	2	2	–	–	3								
Тема 6. Стилїстична морфологїя.	9	2	2			5								
Тема 7. Стилїстичні можливостї синтаксису в мові ЗМІ.	8	2	2	–	–	4								
Тема 8. Символи як стилїстеми. Стилїстичні можливостї внутрішньої форми слова.	6	1	2	–	–	3								
Тема 9. Мовновирозовї засоби стилїстики та їх використання в роботі журналіста.	11	-	6	–	–	5								
Разом за змістовим модулем 2	41	7	14	-	-	20								
Разом	80	15	30			35								

Усього годин	150	3 0	4 5	-	-	75							
-------------------------	------------	----------------	----------------	----------	----------	-----------	--	--	--	--	--	--	--

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
6 семестр		
1	Роль мови в житті людей і соціальна значущість мовної культури журналіста.	2
2	Питання унормування сучасної української літературної мови. Роль ЗМІ в поширенні норм української літературної мови.	2
3	Предмет, зміст і завдання стилістики як навчальної дисципліни. Місце практичної стилістики в системі засобів масової інформації.	2
4	Історія стилістики	2
5	Основні поняття стилістики. Стилiстична норма та її функціонально-стильові різновиди. Поняття функціонально-стильової єдності в журналістських текстах.	2
6	Взаємодія функціональних стилів у сучасній українській мові та специфіка їх використання у сучасних ЗМІ.	2
7	Інформативно-впливова та соціально-оцінна функція публіцистичного стилю.	2
	Усього	15
Назва теми		
7 семестр		
1	Структура стилістики	2
2	Стилiстика ресурсів у системі засобів масової інформації.	2
3	Стилiстичні можливості фоностилістики.	2
5	Стилiстичне шарування словникового складу української мови в журналістських текстах.	2
6	Стилiстичне використання багатозначних слів, омонімів, паронімів, синонімів, антонімів у практиці журналіста.	2
7	Стилiстичне розшарування фразеологізмів. Експресивно-емоційна роль фразеологізмів у ЗМІ.	2
8	Стилiстичне використання засобів словотвору. Виразальні та емоційно-експресивні властивості словотвору.	2
9	Морфологічні засоби стилістики. Типові помилки в мовностилістичному використанні категорії роду, числа, відмінка.	2
10	Стилiстичні можливості синтаксису. Порядок членів речення, його змістове, синтаксичне й стилістичне значення.	2
	Стилiстичні можливості внутрішньої форми слова.	2
11	Стилiстичні засоби словесної виразності. Тропи і фігури як засіб посилення емоційно-експресивних можливостей викладу медійного продукту.	4
12	Стилiстичний аналіз тексту.	2

	Усього	30
	Разом	45

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Усна й писемна форми існування мови та особливості їх використання в засобах масової інформації.	4
2	Комунікативні якості мовлення журналістів.	4
3	Питання щодо особливого стилістичного рівня української мови. Значення стилістики як науки.	3
4	Стилістичний аспект дослідження української мови на сучасному етапі.	4
5	Основні поняття стилістики. Функціонально-стильова єдність.	4
6	Стиль як функціональний різновид літературної мови. Загальна характеристика функціональних стилів сучасної української літературної мови.	4
7	Місце публіцистичного стилю в системі функціональних стилів літературної мови.	4
8	Стилістичне розширення лексики.	3
9	Умови використання в мові ЗМІ суспільно-політичної, виробничо-професійної, науково-термінологічної, офіційно-ділової, розмовної, просторічної лексики.	4
10	Енциклопедичні та лінгвістичні словники, тлумачні словники, двомовні словники, словник іншомовних слів, орфографічний та орфоепічний словники та їх використання в редакційній практиці	4
11	Види переносного вживання слова (мовна метафора, метонімія, синекдоха) та їх застосування в журналістських творах.	3
12	Образно-виражальні засоби, побудовані на антонімії. Іронія, антитеза, оксиморон у журналістських текстах.	4
13	Стилістично виправдана трансформація фразеологізмів і їх невмотивована переробка (спотворення). Способи «перекладу» фразеологічних одиниць з однієї мови на іншу.	4
14	Стилістичне використання засобів словотвору. Дотримання словотвірних норм у засобах масової інформації.	3
15	Стилістичне використання частин мови в мас-медійних продуктах.	4
16	Стилістичні можливості синтаксису. Просте і складне речення в стилістичному аспекті.	4
17	Мовностилістичні та логічні помилки в поєднанні однорідних членів. Функції вставних слів у публіцистичних текстах. Стилістична характеристика способів відтворення чужого висловлювання.	3
18	Стилістичні засоби словесної виразності. Поняття тропів: епітет, порівняння, метафора в художніх і нехудожніх текстах.	4
19	Синтаксична характеристика та стилістичні можливості фігур. Період.	4
20	Стилістичний аналіз тексту.	4
	Разом	75

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- залік (6 семестр, 3 курс);
- іспит (7 семестр, 4 курс);
- МКР;
- модульні тести;
- творчо-дослідницька робота;

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, розповідь, співбесіда, обговорення проблемних питань, пояснення);
- практичний метод (індивідуальні завдання, самостійна робота, практична робота);
- наочний метод (презентація, ілюстрація);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти (творчо-дослідницькі завдання, написання статті).

7. Методи оцінювання:

- усне та письмове опитування;
- письмовий контроль (письмові відповіді на питання, виконання пошукових завдань; модульних контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань);
- модульне тестування;
- творча робота;
- проблемні питання;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- підсумковий контроль знань (екзамен, залік).

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБП України» (наказ від 22.12.2023 р. № 6).

Шкала оцінювання

Рейтинг студента,	Оцінка національна	за
-------------------	--------------------	----

бали	результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Навчальний план підготовки бакалавра спеціальності 061 «Журналістика».
2. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2234>);
3. Опорні конспекти лекцій і їх презентації;
4. Підручники, навчальні посібники, практикуми.
5. Методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
6. Семестрові завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни.
7. Матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять; завдання на модульні контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів : Світ, 2003. 432 с.
2. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Київ : Унів. вид-во «Пулсари», 2012. 160 с.
3. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 256 с.
4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2014. 124 с.
5. Дудик П. С. Стилiстика української мови. Київ : Академія, 2005. 368 с.
6. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилiстика та культура мови). Київ : Довiра, 1999. 431 с.
7. Конторчук Г. К. Стилiстика української мови: Практичний курс: Посiбник для студентiв фiлологiчних спецiальностей. Житомир: ПП «Рута», 2012. 219 с.
8. Мацько Л. І., Сидоренко О. М. Стилiстика української мови. Київ : Вища школа, 2003. 459 с.

9. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: Навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2003. 311 с.
10. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура фахової мови : навч. посібник. Київ : Академія, 2007. 360 с.
11. Пентилюк М. Культура мови і стилістика. Київ : Вежа, 2004. 240 с.
12. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови. Тернопiль : Навчальна книга «Богдан», 2000. 248 с.
13. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: навчальний посібник / 4-те вид. доп. Київ : Либідь, 2011. 272 с.
14. Рижко О. М. Практична стилістика : навчальний посібник. Київ : НАУ, 2013. 320 с.
15. Сагач Г. М. Риторика: Навчальний посібник. Київ: Ін Юре, 2000. 568 с.
16. Семашко Т. Ф. Практична стилістика і культура мовлення : навчальний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 256 с.
17. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум. Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 214 с.
18. Стилiстика української мови: навчально-методичний посiбник [упорядники: А. С. Попович, Л. М. Марчук; за ред. А. С. Попович]. Кам'янець-Подiльський : Кам'янець-Подiльський національний унiверситет iменi Iвана Огiєнка, 2017. 172 с.
19. Шевченко Л. І. Стилiстика української лiтературної мови : функціональна діагностика тексту : навчальний посiбник. Київ : ВПЦ «Київський унiверситет», 2012. Кн. 2. 388 с.
20. Шульжук Н. В. Стилiстика сучасної української лiтературної мови : навчально-методичний посiбник для студ. фiлол. спец. ВНЗ. Рiвне – Острог : Видавництво Національного унiверситету «Острозька академiя», 2012. 304 с.

Допоміжна література

1. Абрамович С. Д., Чікарьова М.Ю. Мовленнєва комунікація: Підручник Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 472 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / уклад. Я. Б. Тимошенко. Київ : Либідь, 1991. 256 с.
3. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с.
4. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ : Рідна мова, 1998. 475 с.
5. Вихованець І. Р. Таїна слова. Київ : Радянська школа, 1990. 284 с.
6. Городенська К. Г., Кочукова Н. І., Куцак Г. М. Із найновіших рекомендацій щодо складних уживань в українській мові. Київ; Слов'янськ : Маторін, 2006. 83 с.
7. Грищенко Т. Б. Українська мова та культура мовлення. Вінниця: Нова книга, 2003. 472 с.
8. Губенко Л. Г. Ораторське мистецтво: практичний посібник. Київ : Парламентське видавництво, 2002.
9. Деравчук С. Функціонально-семантичний статус епітетів у конфесійному стилі. *Дивослово*. 2003. № 1. С. 17–19.
10. Єлісєв Ю. П. Ораторське мистецтво. Київ, 2002. 155 с.
11. Єрмоленко С. Я. Лінгвостилістика: основні поняття, напрями й методи дослідження. *Мовознавство*. 2005. № 3–4. С. 112–125.
12. Єрмоленко С. Я. Стилiстика сучасної української лiтературної мови в контексті слов'янських стилістик. *Мовознавство*. 1998. № 2–3. С. 25–36.
13. Караванський С. Секрети української мови. Підручник. Львів : Світ, 1994. 216 с.

14. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне «я». Київ : Академія, 2001. 233 с.
15. Клименко Н. Ф. Як народжується слово. Київ : Радянська школа, 1991. 288 с.
16. Коваль А. П. Слово про слово. Київ : Радянська школа, 1986. 384 с.
17. Кочан І. М., Токарська А. С. Культура рідної мови. Львів : Світ, 1996. 232 с.
18. Кравець Л. В. Стилїстика сучасної української мови (лексична й фразеологічна стилїстика). Збірник вправ. Київ : ЗАТ «НЕВТЕС», 2002. 78 с.
19. Кравець Л. В. Стилїстика сучасної української мови (фоностилїстика, стилї). Збірник вправ. Київ : ЗАТ «НЕВТЕС», 2002. 48 с.
20. Кравець Л. В. Стилїстика української мови: Практикум: Навч. посіб. / За ред. Л. І. Мацько. Київ : Вища школа, 2004. 199 с.
21. Куземська Г. Нездоланна Україна: Хроніка нищення української Церкви, мови, культури, народу. Київ : Фенікс, 2014. 132 с.
22. Культура мови на щодень / Н. Я. Дзюбишина-Мельник, Н. С. Дужик, С. Я. Єрмоленко. Київ : Довіра, 2000. 169 с.
23. Левицький В. В. Звуковий символїзм: основні поняття, ідеї, результати. *Мовознавство*. 1993. № 1. С. 16–25.
24. Мазурик Д. Нове в українській лексиці. Львів : Світ, 2002. 130 с.
25. Мацько Л. І., Кравець Л. В., Солдаткіна О. В. Стилїстика ділового мовлення та редагування ділових документів. Навчальний посібник для дистанційного навчання. Київ : Ун-т «Україна», 2005. 281 с.
26. Мацько Л. Українська мова в кінці ХХ ст. (Зміни в лексиці). *Дивослово*. 2000. № 4. С. 15–20.
27. Мова – народ : Висловлювання про мову та її значення в житті народу / Упоряд. О. Тихий. Київ : «Смолоскип», 2007. 416 с.
28. Огієнко І. Історія української літературної мови / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. Київ : Либідь, 1995. 296 с.
29. Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ : Арістей, 2004. 180 с.
30. Радевич-Винницький Я. Двомовність в Україні: теорія, історія, мововживання : Монографія. Київ : Посвіт, 2011. 592 с.
31. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посібник. Київ : Знання, 2006. 291 с.
32. Рябченко В. Мова як засіб творення соціальної дійсності. Київ : Фітосоціоцентр, 2011. 244 с.
33. Савойська С. В. Українська мова як державна: освіта, політика : Монографія. Київ : Вища школа, 2009. 319 с.
34. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціяція української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
35. Струганець Л. І. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ ст. Тернопіль: Астон, 2002. 352 с.
36. Тараненко О. О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилїстики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.). *Мовознавство*. 2002. № 4–5. С. 33–39.
37. Таранець В. Українці: етнос і мова : Монографія. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. 364 с.
38. Ткаченко О. Українська мова: сьогодення й історична перспектива. Київ : Наук. думка, 2014. 512 с.
39. Томан Іржі. Мистецтво говорити. Київ : Політвидав України, 1986. 239 с.
40. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду : док. і матеріали / упоряд.: Л. Масенко та ін. Київ : Києво-Могилянська академія, 2005. 399 с.
41. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови: Монографія. Запоріжжя : ЗДУ, 2002. 351 с.

42. Шевченко Л. Л. Біблія і становлення української літературної мови. *Мовознавство*. 2004. № 5–6. С. 56–61.
43. Ющук І. П. Мова наша українська. Київ : Видавничий центр «Просвіта», 2001. 144 с.
44. Яворська Г. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: мова, культура, влада. Київ : Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, 2000. 285 с.

Довідкова література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 896 с.
3. Волощак М. Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. Київ : Вид. центр «Просвіта», 2000. 128 с.
4. Головащук С. І. Складні випадки наголошення : словник-довідник. Київ : Либідь, 1995. 192 с.
5. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання. Київ. 1989. 217 с.
6. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ : Наукова думка, 2004. 448 с.
7. Горпинич В. О. Словник географічних назв України (Топоніми та відтопонімі прикметники): Близько 25000 слів. Київ : Довіра, 2001. 526 с.
8. Городенська К. Граматичний словник української мови: сполучники. Херсон : Вид-во ХДУ, 2007. 340 с.
9. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. Львів, 2007. Київ : Знання, 2004. 367 с.
10. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. Київ : Радянська школа, 1986. 222 с.
11. Довідник з культури мови / За редакцією С. Я. Єрмоленко. Київ : Вища школа, 2005. 395 с.
12. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
13. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? Словник-довідник. Київ : Наукова думка, 2004. 202 с.
14. Калачник В. С., Савченко Л. Г. Українсько-російський словник наголосів. Харків : Каравела, 1997. 112 с.
15. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови», 2-ге видання доповнене й опрацьоване. Київ : «Українська Книга», 2000. 480 с.
16. Колібаба Л., Фурса В. Словник дієслівного керування. Київ : Либідь, 2017. 656 с.
17. Коломієць М. П., Регушевський Є. С. Словник фразеологічних синонімів. Київ: Рад. школа, 1989. 200 с.
18. Культура української мови. Довідник / За ред. В. М. Русанівського. Київ. 1990. 432 с.
19. Культура української мови: Довідник / За редакцією В. М. Русанівського. – К.: Либідь, 1996.
20. Новий український правопис. Київ : ТОВ «Центр учбової літератури», 2019. 282 с.
21. Орфоепічний словник / Уклад. М. І. Погрібний. Київ: Рад. школа, 1984. 629 с.
22. Орфоепічний словник української мови : у 2 т. / Уклад.: М. М. Пещак та ін. Київ, 2001. 123 с.
23. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. Київ: Наукова думка, 1976. 288 с.

24. Полюга Л. М. Словник синонімів української мови. Київ : Довіра, 2001. 477 с.
25. Полюга Л. М. Морфемний словник: Близько 36 000 слів. Київ : Рад. шк., 1983. 464 с.
26. Полюга Л. М. Словник антонімів української мови / За ред. Л. С. Паламарчука. 2-ге вид., доп. і випр. Київ : Довіра, 2001. 275 с.
27. Російсько-український словник : у 4 т. / І. С. Гнатюк, С. І. Головащук, В. В. Жайворонок та ін. Київ : Знання, 2011–2014.
28. Російсько-український словник-довідник. Київ : Довіра, 2005. 941 с.
29. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних сполучень / Укл. Л. О. Пустовіт, С. І. Скопенко, Г. М. Сjuta, І. В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2000. 1018 с.
30. Словник синонімів української мови (у 2 томах). Київ : Наукова думка, 1999-2000. 960 с.
31. Словник труднощів української мови / За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ. 1989. 219 с.
32. Словник української мови. Ред. В. В. Жайворонок. — Київ : Просвіта, 2012. 1320 с.
33. Словник фразеологізмів української мови / Уклад.: В. М. Білоноженко та ін. Київ : Наукова думка, 2003. 1096 с.
34. Струганець Л. В. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль : Навч. кн. «Богдан», 2000. 88 с.
35. Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник. Київ. 2003. 195 с.
36. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ : Українська енциклопедія, 2000. 752 с.
37. Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови: Близько 143 000 слів / За ред. Л. М. Полюги. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : Довіра, 2002. 1006 с.
38. Фразеологічний словник української мови: У 2-х т. / Уклад.: В. М. Білоноженко та ін. Київ : Наук. думка, 1993. 154 с.
39. Яременко В., Сліпущко О. Новий тлумачний словник сучасної української мови / За ред. В. Бусла. Київ : Аконіт, 1998.

Інформаційні ресурси

1. Словник української мови online: у 20 т. / Томи 1-8. (А-Мішурний) [Електронний ресурс]. Режим доступу :<http://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
2. «Словники України» on-line [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
3. Словник української мови online: у 20 т. / Томи 1-10. (А-Обміль) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://ulif.org.ua>
4. Сайт Український мовно-інформаційний фонд НАН України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ulif.org.ua/>
5. Лінгвістичний портал «Mova.info» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mova.info/Page.aspx?ll=61>.
6. Словник української мови. У 20-ти т. / Український мовно-інформаційний фонд НАН України; за ред. В. М. Русанівського. — Київ: Наукова думка, 2010. — Т.1. А — Б. — 911 с. [Онлайновий доступ до перших шести томів](#). Томи 1-9: [Переглянути онлайн](#).
7. Універсальний словник-енциклопедія (УСЕ) на сайті [Словопедія](#).
8. Вікісловник uk.wiktionary.org. [Переглянути онлайн](#).
9. ГРАК, Генеральний регіонально анотований корпус української мови. [Переглянути онлайн](#).
10. Український національний лінгвістичний корпус. [Онлайн](#).
11. Корпус інтернет-текстів українською мовою. [Онлайн](#).
12. Корпус української мови з порталу Мова.інфо. [Онлайн](#).

13. Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України: Український лінгвістичний портал — [Словники України Online](#).
14. Українські словники он-лайн: орфографічний, тлумачний, синонімів [rozum.org.ua](#).
15. Українські словники на лінгвістичному порталі [mova.info](#).
16. Українські словники на сайті [Словопедія](#).
17. Багатомовний онлайн словник [Glosbe](#).
18. Портал словників української мови СЛОВНИК.ua. [Онлайн](#).
19. Словники української мови онлайн [на WorldwideDictionary.org](#).
20. Публічний електронний словник української мови «УКРЛІТ.ORG». [Онлайн](#).
21. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : НБУВ, 2013-2015. – Режим доступу: [www.nbuv.gov.ua](#)
22. Підручники онлайн. Режим доступу:
 1. <http://kultura-movy>.
 2. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
 3. <http://nepravylno-pravylno.wikidot.com/>
 4. <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/>
 5. <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
 6. <http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>
 7. <http://sum.in.ua/>
 8. <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
 9. <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
 10. <http://www.litopys.org.ua/>
 11. <http://www.mova.info/>
 12. <http://www.novamova.com.ua/>
 13. <http://www.pravopys.net/>
 14. <http://www.r2u.org.ua/>
 15. <http://www.rozum.org.ua>
 16. <http://www.pereklad.kiev.ua>